Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8749

РІК LXII. Ч. 139. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 22-го ЛИПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 22, 1955. No. 139. VOL. LXII.

МІНІМАЛЬНУ ЗАРОБІТНУ ПЛАТНЮ ПІДВИЩЕНО З 75 ЦЕНТІВ ДО ОДНОГО ДОЛЯРА

Вашингтон. — Палата Репрезентантів, відкидаючи рекомендацію президента підвищити мінімальну заробітну платню з 75 на 90 центів на годину, прийняла великою більшістю голосів законопроєкт про підвищення цієї платні до одного доляра. За прийняттям законопроєкту голосували 362 конгресмени (в тому 192 демократи і 170 республіканців) і проти — 54 конгресмени (29 демократів і 25 республіканців). Законопроєкт вернеться ще раз до Сенату, який вже раз погодився на підвищення мінімальної платні до одного доляра. Сенат передбачає введення в життя цього закону на день 1 січня 1956 року, Палата Репрезентантів хоче встановити його дійсність на 1 березня 1956. Під час голосування в Палаті Репрезентантів відкинено пропозицію конгр. МекКонела, щоб встановити мінімальну платню на 90 центів і потім поступнево її збільшувати. Робітництво, зорганізоване в спілках, домагалося підвишки мінімальної заробітної платні до 1,25 доляра, але такої можливости Палата Репрезентантів не брала навіть до уваги. Була тільки пропозиція одного з конгресменів збільшити її до 1,10 дол. Комісія праці, яка опрацювала законопроєкт, передбачає, що з цього підвищення скористає 2,100,000 робітників в міжстейтовій торгівлі і 22 мільйони робітників, що їх платня встановлена федеральним законом про годинову заробітну платню. Після ухвалення Палатою Репрезентантів законопроєкту про підвищення мінімальної заробітної платні відкритим залишається ще питання, чи затвердить його президент Айзенгавер, який в своїх посланнях до Конгресу обстоював рішуче мінімальну платню у висоті 90 центів за годину. Деякі з-поміж представників адміністрації висловлюють острах, що підвищення мінімальної заробітної платні може спричинитися до інфляції і до безробіття, бо менші підприємства не зможуть такої суми платити.

Федеральний дефіцит виносить 4,192,000,000 долярів

Вашингтон. — Секретар скарбу Джордж М. Гомфрі та директор бюджету Роленд Р. Гюз повідомляють, що федеральний дефіцит в фінансовому році, що закінчився 30 червня 1955 — виносить 4,192,000,000 долярів. Ця сума є менша від тієї, яку передбачали на початку цього року, коли думали, що дефіцит виноситиме 4,504,000,000 долярів. Видатки в фінансовому році 1954/55 виносили 64,494,000,000 долярів, а прибутки — 60,303,000,000 долярів. Суми прибутків і видатків вищі від тих, які передбачували в січні цього року. Видатки в цьому році були на 3,300,000,000 долярів нижчі в порівнянні з 1954 роком, і на 10,000,000,000 долярів нижчі в порівнянні з роком 1952/53.

П'ястукові арґументи в дискусії про сеґреґацію в конґресовій комісії

Вашингтон. — В Комісії Виховання в Палаті Репрезентантів більшістю 17-ох до 10-ох голосів відкинено внесок конгресмена Адама С. Павелла про те, щоб стримати видачу федеральних фондів на шкільництво тим стейтам і повітам, які не скасували сеґреґації в школах. Проти цього внеску демократичного конгресмена з Ню Йорку виступив демократ із Західньої Вірджінії конгресмен Клівленд М. Бейлі. Під час гострої виміни думок Бейлі прискочив до Павелла та вдарив його раз або й кілька разів по лиці, поки інші конгресмени не роз'єднали розлютованих політиків. Засідання цієї комісії відбувалося за закритими дверми, і конгресмен Бейлі заперечив цей випадок перед журналістами, але інші члени комісії виразно виявляють, які конгресмени обороняли Павелла, що втратив був рівновагу і міг був впасти на підлогу. Голова комісії конгресмен Ґреґем А. Барден закликав членів комісії, щоб „стримували свої пристрасті".

Бистре око поліциста викрило арештанта-вбивника

Ню Йорк, Н. Й. — Ще в 1927 році суд в стейті Огайо засудив до досмертної тюрми тепер 56-річного Петрика Юджіна МкДермотта. Та в листопаді він втік із тюрми в стейті Огайо, і поліція не могла його знайти. Аж тепер нюйоркський поліцист Гаролд Дж. Поджевейт, бувши в Джуіш Меморіял Госпітал, мав нагоду побачити цього злочинця, і мавши дуже добру зорову пам'ять, пригадав собі, що вже десь бачив подібне обличчя. Він ще раз прибув до шпиталя після того, коли оглянув фотознімки тих злочинців, за якими пошукує ФБІ. І тоді поліцисти ствердили — що МкДермотт — це той злочинець, який в 1926 році за гроші вбив був журналіста Дон Р. Мелета, який гостро виступав в часописі проти злочинних елементів. МекДермотт признався до всього, коли відтиски пальців потвердили тотожність його особи.

ЗДА не відкличуть своїх військ з Европи

Вашингтон. — Заступник державного підсекретаря Роберт Д. Мерфі, зізнаючи на Комісії Закордонних Справ в Палаті Репрезентантів, заявив, що головна ціль найновіших совєтських пропозицій в Женеві — виелімінувати американські впливи в Европі і змусити ЗДА відкликати свої збройні сили з европейського континенту. Мерфі заявив, що ЗДА не відкличуть своїх збройних сил з Европи, бо країни НАТО — це перша оборонна лінія ЗДА, і успіх НАТО може вирішувати, чи мільйони американців мають жити чи згинути. Мерфі сказав, що холодна війна може тривати ще довший час, і тому ЗДА „мусять мати в Европі союзників, а не сателітів". Сьогодні ніхто не повірить у те, що американський вояк, летун чи моряк, зможе краще боронити свою країну тоді, коли чекатиме ворога, аж поки він не прибуде до ЗДА. Мерфі обороняв засаду, щоб країни, які належать до НАТО, могли виконувати судову владу над вояками всіх держав, які є членами цієї організації. Дехто гадає, що заява Мерфі — це осторога комуністам, що ЗДА в Женеві не погодяться на відкликання своїх збройних сил з Европи, як цього хотіли б комуністи.

Кардинал Спелман відправив Службу Божу на Евхаристійному Конґресі

Ріо де Жанейро, Бразилія. — Архиєпископ Ню Йорку Кардинал Френсіс Спеллман відправив врочисту Понтифікальну Службу Божу на 36-ому Міжнародному Евхаристійному Конґресі в Ріо де Жанейро. Тисячі осіб гаряче оплескували американський прапор, який несли американські прочани. Представники численних народів були присутні на цій Службі Божій, яку Кардинал Спеллман відправив в Конґресовому парку. Американська група заявляє, що вона несла свій прапор не для національної демонстрації, тільки на те, щоб її члени могли краще орієнтуватися серед тих тисяч прочан, які прибули на Конґрес. Тому милою несподіванкою було те, що прочани щиро вітали американців. Американський амбасадор Джеймс Е. Донн запросив 800 осіб з-поміж священиків та цивільних на прийняття. Ввечорі відбулася перша врочиста сесія Конґресу, четверта й остання сесія відбудеться в суботу.

У Сайґоні юрба знищила два готелі

Сайґон. — У столиці Південного В'єтнаму Сайґоні відбулась в останню середу бурхлива вулична демонстрація з

Пані Перл Места

нагоди перших роковин підписання в Женеві договору про перемир'я в Індо-Китаї. Демонстранти, протестуючи проти поділу В'єтнаму й віддачі його північної частини комуністам, звернулись проти існуючої міжнародної комісії для стеження за перемир'ям, якій закидується сторонничість у користь комуністів. Юрба демонстрнтів вдерлася в два найбільші готелі, де в одному з них живе кількадесять американців, здебільша члени американської військово-технічної місії у Південному В'єтнамі, а в другому — члени згаданою міжнародної військової комісії, індійці, канадійці і поляки та поруйнувала все внутрішнє улаштування і всі приватні речі. Нікого з членів міжнародної комісії ані американців не потурбовано, зате більшість втратила всю свою приватну власність, головно одяги, понищені демонстрантами. Двоє американських гостей в готелі, куди вдерлися демонстранти, колишня амбасадорка в Люксембурґу, відома приятелька української справи пані Места, а також письменник Джеймс Міченер, зуміли врятувати себе і свої речі, запевнивши демонстрантів, що вони — американці й приятелі в'єтнамського народу. Південно-в'єтнамський уряд висловив жаль з приводу тих подій та скинув вину на провокаторів поміж демонстрантами.

МІНІСТРИ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ МАЮТЬ РЯТУВАТИ ЖЕНЕВСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ

СОВЄТИ НЕ ХОЧУТЬ ОБ'ЄДНАННЯ НІМЕЧЧИНИ. — ПРОПОНУЮТЬ „ПАКТ БЕЗПЕКИ", ЩО ЗРІВНЮЄ В ПРАВАХ СХІДНЮ І ЗАХІДНЮ НІМЕЧЧИНИ ТА ОСТАТОЧНО ПЕРЕДБАЧУЄ ЛІКВІДАЦІЮ НАТО. — ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР ДАЛІ ОПТИМІСТ

Женева. — Третій день Женевської конференції скінчився так само безуспішно, як два попередні. Виявилась виразно різниця становищ західніх делеґатів та східнього. Всі три західні великодержави вважають, що сам поділ Німеччини є джерелом міжнародного неспокою і напруження і тому об'єднання Німеччини є необхідною передумовою для політичного відпруження. Тому вони відкидають концепцію, що можна говорити про якийсь пакт безпеки без попереднього порозуміння щодо об'єднання Німеччини. Совєти, навпаки, твердять, що треба спершу прийняти загально-европейський пакт безпеки, який має „відпружити атмоферу" а після того прийшло б об'єднання Німеччини, для якого були б підготовлені відповідні — за совєтським зразком — підстави. Ото ж Вулґанін зголосив такий кокретний проєкт колективного пакту безпеки, при чому всі західні коментарі відразу ствердили, що той проєкт мінімально різниться від проєкту, що його півтори року тому на Берлінській конференції представив Молотов. Згідно з отим совєтським проєктом, у пакті безпеки взяли б участь „обидві Німеччини", Східня комуністична й Західня демократична, як „рівні" партнери з усіми іншими европейськими державами, учасниками пакту. До того пакту треба б ще „запросити" комуністичний Китай, як „обсерватора". Той колективний пакт безпеки для Европи мав би важність на 50 років, але розпадався би на дві стадії: у першій стадії, яка тривала б 2 до 3 роки, зберігали б свою важність також всі інші міжнародні договори, але після того часу — втратили б свою важність НАТО, Паризький договір і Варшавський договір. Іден і Фор відразу заявили, що той проєкт є для Заходу не сприйнятливий, а президент Айзенгавер обмежився до загальної завваги, що треба все зробити, що могло б поліпшити теперішню міжнародну ситуацію. На знесок президента Айзенгавера справу об'єднання Німеччини та справу безпеки Европи передано чотирьом міністрам закордонних справ, щоб вони взяли під увагу всі зголошені на конференції конкретні пропозиції й зреферували висліди своїх нарад під кінець цього тижня головам урядів. Однак політичні коментатори Женевської конференції передбачують вже тепер, що конференція закінчиться в п'ятницю або в суботу з тим, що взагалі продовжувати її будуть на окремій вланій конференції осінню цього року міністри закордонних справ. Ці останні мають розглянути три окремі пропозиції: французького прем'єра Фора, англійського прем'єра Ідена й совєтського прем'єра Булґаніна. Фор запропонував, щоб поруч із об'єднанням Німеччини створити колективний пакт безпеки, до якого належала б також Німеччина і всі ті інші держави, які захотіли б туди приступити. У пакті безпеки збройні сили об'єднаної Німеччини були б обмежені до висоти, означеної в Паризькому договорі. Західні держави ґарантували б Совєтам ненарушність їхніх західніх кордонів збоку Німеччини. Прем'єр Іден запропонував ще створити у східній частині Німеччини здемілітаризовану смугу та визначити границі для обмеженої збройної сили не тільки об'єднаної Німеччини, але й її сусідів. Він погоджується, щоб заключити негайно пакт безпеки, який охоплював би чотири великодержави і Німеччину та такий міг би бути поширений і на інші держави. Знову ж проєкт Булґаніна — як сказано вище — затверджує на три роки вперед поділ Німеччини та узалежнює об'єднання Німеччини від ліквідації НАТО й Паризького договору, себто Західньої Европейської Унії. Не зважаючи на таку суперечність становищ Заходу і Сходу, президент Айзенгавер висловлюється далі оптимістично про Женевську конференцію, вважаючи, що вона таки причиниться до „поправи" міжнародної ситуації.

Президент урухомлює атомовий реактор

Женева. — Американська Комісія Атомової Енерґії влаштувала в Палаті Націй у Женеві показ атомового реактора, привезеного спеціяльно із ЗДА у зв'язку з міжнародною атомовою конференцією, що має відбутися в серпні ц. р. в Женеві і яка буде займатися справою використання атомової енерґії для мирних цілей. Перед початком однієї з сесій конференції чотирьох великодержав президент Айзенгавер прибув до Палати Націй й особисто привів у дію уставлений там у великому танку з водою атомовий реактор.

Становище през. Айзенгавера в Женеві

Женева. — Президент Айзенгавер не входить в ніякі подробиці існуючих на денному порядку Женевської конференції справ, не подає власних проєктів і не проявляє ініціятиви у просуванні конференції вперед, — стверджують пресові коментатори. Однак — вони додають — таке становище, яке викликає дуже різнородну інтерпретацію, відповідає докладно ролі, яку згори президент Айзенгавер вибрав собі після основних нарад у Вашингтоні й самій Женеві і перед початком конференції. През. Айзенгавер відразу передбачив, що Женевська конференція не дасть практичних результатів розв'язанням будь-яких великих проблем, а лише допоможе витворити прихильнішу атмосферу для дальших переговорів. Тому й президент не виступає в ролі учасника детальних переговорів, а в ролі оптимістичного керівника-посередника, що лагодить конфлікти. Він старається теж допомагати до безпосередніх персональних зв'язків. М. ін., през. Айзенгавер мав в третьому дні конференції довгу, бо близько двогодинну розмову з маршалом Жуковим, при чому приявними були ще тільки два перекладачі — амбасадор Болен і совєтський перекладач Трояновський. Змісту тієї розмови не подано до публічного відома, але факт, що совєтська делеґація не змінила ні трохи свого становища в сутній справі об'єднання Німеччини, інтерпретується як доказ, що Жуков не має великого політичного впливу, а є тільки льояльним урядові і партії військовиком.

До Женеви прибули два найвищі американські військовики

Женева. — До Женеви прибули несподівано шеф об'єднаних штабів американських збройних сил, адмірал Радфорд і головний командант збройних сил НАТО, генерал Ґрунтер. Разом з ними прибули з Парижу спеціяльний дорадник президента для справ роззброєння Гарольд Стассен та дорадник президента в справі психологічної війни і застосовування атомової енерґії для мирових цілей, Нелсон Ракфеллер. Адмірал Радфорд і Гарольд Стассен прибули для наради з през. Айзенгавером у зв'язку з можливістю дискусії над питанням роззброєння. Посередньо у зв'язку з цією самою справою прибув і Ракфеллер. Зате щодо появи в Женеві генерала Ґрунтера, то Джеймс Рестон з „Н. Й. Таймс-у" пояснює її просто тим, що „Айзенгавер любить його і хотів грати з ним вечером бриджа". Рестон признає, що ніхто не вірить в таке пояснення.

В АМЕРИЦІ

● **Поліція заарештувала** 24-річного банкового урядовця Джана Калвіна Сімера, який минулого року вкрав із банку в Ню Йорку 93,000 долярів і виїхав із жінкою і трьома дітьми до Клівленду, де змінив свій зверхній вигляд. Його жінку пізнала сусідка з фотографії, надрукованої в часописі в зв'язку з крадіжкою грошей.

● **На 25-ох кораблях** американської військової фльоти в порті Сан Дієґо, Каліфорнія, проголошено алярм, коли шукали жінку, яка пробралася на один із караблів. Після одногодинних розшуків її знайшли на нишпильнику „Голлістер" в одному з магазинів. Вона заявила поліції, що зайшла на корабель бувши п'яною.

● **Державний департамент** дозволив співакові-неґрові Полові Робсонові виїхати до Канади, де він має виступати в Ванкувері. Б. К. Робсон піттримує комуністів, і тому йому не видають пашпорту на виїзд закордон. До Канади він зможе виїхати без пашпорта.

● **Сенат ЗДА** затвердив номінацію Маріона Б. Фолсома на секретаря здоров'я, виховання і добродійности. Це становище займе він після Овіти К. Гоббі, яка резиґнує з днем 1 серпня ц. р.

● **В Ню Йорку** ще в 1949 році помер самітний грек Панос Політіс, який увесь свій маєток, оцінений на 100,000 долярів, записав мешканцям малого острова Лефкас на Йонському морі. Американський суд, перше як затвердити заповіт грецького патріота, вислав свого представника на цей грецький острівець.

● **Коли 24-річний** Джозеф Руссо купався недалеко бруклинської пляжі Рокавей, його щось вкусило в ногу. Він швидко приплив до берега, де лікар ствердив укус, спричинений зубами акули.

ВІСТІ З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

(За совєтською пресою і радіо)

НА ШАХТАХ ДОНБАСУ

У Кремлі дуже занепокоєні „проривним станом" на Донбасі. Брак робітничих кадрів, недовиконування виробничих плянів, малоефектовне використовування мемеханізмів — найдошкульніші місця, що спричиняють занепад вуглевидобутку. Пленум ЦК партії, що відбувся 2 липня ц.р., виніс у цій справі спеціяльні постанови. Ліком на всі ці „хвороби" — соцзмаганням — намагаються партійні керівники поліпшити становище. Як подає „Правда" з 15 липня, „сьогодні на всіх шахтах Донбасу відбувалося обговорення матеріялів пленуму ЦК Партії. Донецькі гірняки одноцушно схвалюють поставлені Пленумом завдання і заявляють про свою рішучість перетворити їх у життя, добитися різкого збільшення вуглевидобутку і підвищення продуктивности праці". Однак, слова — одно, а діло — щось інше. Про одну з найбільших шахт Донбасу — шахту ім. Челюскінців тресту „Сталінвугілля" — кореспондент „Правди" пише: „Хоча шахта в цілому успішно справляється з завданням, але в той самий час майже щомісяця дві-три її дільниці не виконують пляну. Пленум ЦК партії вказує, що державний плян — закон. Значить, ми не можемо далі терпіти, коли окремі дільниці не виконують завдання". Отак, з одного боку — „гірняки одноцушно схвалюють і заявляють про свою рішучість", а з другого — „плян — закон" і — відповідні органи, які „не можуть далі терпіти", коли партійні завдання не виконуються.

УКРАЇНА НА ВСЕСОЮЗНІЙ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІЙ ВИСТАВЦІ

1-го червня в Москві відкрилась Всесоюзна сільсько-господарська виставка 1955 року. Як подає „Радянська Україна", „гідне місце на виставці займає Українська Радянська Соціялістична Республіка — одна з найбільших житниць Радянського Союзу, основна база виробництва цукрових буряків, республіка високопродуктивного тваринництва". „Осяги" сільського господарства України демонструється в окремому павільйоні, а також у 32 галузевих павільйонах — „Зерно", „Цукрові буряки", „Картопля та овочі" і ін. На виставці представлені 1,455 колгоспів, 133 МТС, 1,448 тваринницьких фарм, радгоспи, наукові заклади, а також 45 тисяч „передовиків" сільського господарства. Великий стенд у павільйоні „Україна" присвячений „хрущовській кукурудзі". Після прилюдних признань першого секретаря компартії Хрущова про катастрофальний стан сільського господарства Совєтського Союзу, навряд чи хто з відвідувачів виставки повірить у всі ті демонстровані на ній „величезні успіхи".

ПОХІД ПРОТИ СПЕКУЛЯНТІВ

Московська преса підготовляє громадську опінію для широкої поліційної акції проти спекулянтів, щоб перекласти на них вину за нестачу основних продуктів харчування. Для цього кореспонденти газет „організують" листи читачів, у яких совєтські громадяни, наводячи конкретні приклади, вимагають для спекулянтів найсуворішої кари. „У крамницях нашого міста, — пише до редакції „Ізвєстій" якийсь С. Самсонов, — тяжко купити ходові товари, бо їх негайно розкуповують спекулянти, а потім тут же, біля крамниць, перепродують утроє дорожче. Немає слів, щоб висловити обурення, яке викликають у трудящих ці паразити..." Н. Івченко з Воронізької області дивується, чому органи міліції слабо слідкують за тими, хто торгує на ринку. Цим, — пише він, — користуються різні темні типи. Вони гуртом скуповують у колгоспників продукти і потім продають їх роздрібно з великою „націнкою". Декілька листів друкує редакція з Баку. Автор одного з цих листів, нарікаючи на „трутнів", що спекулюють на продуктах першої потреби, нарікає також на спекулянтів кінобілетами. „Ось простий приклад — пише він. — Ви зібралися піти до кіна. Білетів у касах нема. Зате ви легко можете дістати їх у перекупців за подвійну ціну". „Ізвєстія" в імені читачів вимагає „бити спекулянтів законом" і підвищити кару за спекуляцію. Іначше кажучи, вимагає „бити не по коневі, а по дишлю", як говориться в українському народному прислів'ї.

В СВІТІ

● Айзенгавер не був у Женеві ані на прийнятті в англійського прем'єра Ідена, ані на прийнятті в прем'єра Франції Фора. В обох випадках виручав його державний секретар Доллес. Становище Айзенгавера, як єдиного голови держави поміж делеґатами Женевської конференції, утруднює йому користати з товариських нагод для стиску з людьми. Він не має свободи рухів інших голів делеґацій.

● В совєтських часописах зовсім не було згадки про вінчання двоньки Жукова, що про нього сповістила вся світова преса у зв'язку з розмовою між през. Айзенгавером і Жуковим в Женеві та дарунками Айзенгавера для новоженців. Закордонні журналісти в Москві даремне намагалися дізнатись щось ближче про новоженців і про час їх вінчання. Совєтська влада відмовила всяких інформацій.

● В Японії приймають дуже урочисто прем'єра Бірми У Ну, який недавно відвідав ЗДА, а до Японії приїхав по дорозі до Бірми. Хоч У Ну належить до „невтральних співіскувальників", проте він один із перших азійських державних мужів підписав мировий і торговельний договори з Японією, забувши воєнну окупацію своєї батьківщини японцями. У Ну відвідав також японського мікада.

● В Індії у хліборобській „п'ятирічці" передбачено будову 20—30 тисяч нових водних і вітрових двигунів, що вітер і воду запряжуть для витворювання електричної енерґії. Індійські ентузіясти хочуть збудувати в Індії 100,000 вітряків для реґулювання рівня води у ріках та озерах і розв'язання проблеми наводнювання сухих обширів.

● „Репатріяційна" пропаґанда комуністично - сателітних урядів ведеться головно серед польських хліборобських робітників у Франції, яких є там коло 750,000. Варшавський уряд сфінансував спровадження на ферії до Польщі 1,000 дітей цих польських емігрантів, які довірили їх комуністам. Французький уряд відмовився видати 50 віз „ін бланко" для 50 матерей болгарських утікачів, що перебувають у Франції.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЖЕНЕВСЬКА ЛЕКЦІЯ

Конференція голів урядів чотирьох великодержав у Женеві ще не закінчилася, але вже самий її факт і дотеперішній перебіг можуть послужити доброю лекцією і для нас, українців. Вона, зокрема, кидає яскраве світло на те положення, в якому опинилась сьогодні визвольна справа українського та інших поневолених Москвою народів, з одного боку, а з другого — дає добру науку, як треба поступати, щоб „рятувати республіку". Розгляньмо бодай коротко обидві ці проблеми.

Женевська конференція є великим доказом того, що демократичний світ хоче миру і готов за нього заплатити максимальну, хоч і не „всяку", ціну. З цієї конференції виходить недвозначно, що західній світ вірить у можливість — якщо вже не співіснування з диктаторсько-агресивною системою Москви, то щонайменше в можливість „мирної еволюції" в совєтській системі до такого ступня, що з нею можна буде „співіснувати". Іншими словами, західній світ вірить, що політикою „миру через силу" можна буде змусити совєтську Москву до такого розвитку і такого „достосування", в якому війна не була б конечна і страх перед війною перестав би виснажувати людство. Це значить, що західня мирна політика обрахована направду на найдальшу мету.

З точки зору вільних сьогодні народів така політика може бути цілком оправдана. Ми не віримо в таку філософію, і ані конференція в Женеві, ані жадні інші дипломатичні трюки не переконають тих, які знають большевизм зблизька, що дипломатичними маневрами, навіть на найдальшу мету, можна оминути неминучу останню розправу з большевизмом. Проте, одна і друга концепція мають свої аргументи, що їх може виправдати або заперечити тільки майбутність. Але західній світ бере на себе величезний риск, чекаючи на таке майбутнє виправдання чи заперечення його політичної концепції, бо час може працювати проти нього, і на цьому часі — ми переконані — найбільше спекулюють большевики.

Все ж таки західній світ, знаючи свій питомний потенціял та свої можливості, може дозволити собі на такий риск. Інша справа з поневоленими народами, доля яких нам, зокрема, лежить на серці. Для них усяка спекуляція на „мирній еволюції" та на майбутньому означає продовження в безконечність пекла їхньої неволі, якого ні в чому не полегшують пляновані вислови симпатій Конгресом ЗДА. Бо поки для них „еволюційним порядком" може зійти сподіване і очікуване Заходом в далекій майбутності сонце волі, то роса большевицького народовбивства може їм не тільки виїсти очі, але й знищити їхні віковічні надбання і до такої міри знівечити та виснажити їх фізично, що їм вже й та майбутня воля буде немила.

Звичайно, політика химерна, як погода, і завтра може все змінитися. Але нам треба рахуватися з усіми можливостями та всіми фактами, і відповідно поступати. Нам треба бути в постійній поготові або на жахливу війну, або на не менш жахливу „мирну еволюцію". Сьогодні заноситься на цю другу концепцію, отже з нею мусимо давати собі раду і відповідно діяти.

Друга лекція для українців у вільному світі з Женевської конференції не менш промовиста. Ми бо бачимо, що там, для „рятування республіки", зійшлися і пробують знайти спільну мову, пробують бодай злагіднити взаємні розбіжності представники двох діяметрально протилежних систем і концепцій. Чого тільки вони вже собі чи на себе взаємно не сказали, яких тільки обвинувачень проти себе взаємно не видвигнули, навіть індивідуально про тих, що сидять тепер біля спільного конференційного стола в Женеві! А все ж таки вони не завагались зійтися і за тим спільним конференційним столом засісти.

Як же в цьому світлі зрозуміти тепер внутрішні українські обставини, яким здоровим глуздом та якою політичною рацією можна виснити факт, що лідери поодиноких опозиційних угрупувань не можуть зійтися та „поговорити на розум", хоч їхні цілі точно ті самі та й програми і методи не далеко одна від одної відбігають, якщо оцінювати їх по їхній суті, а не по антагоністичній інтерпретації. Тільки саме бажання і тільки дуже хитка надія на мир звели в Женеві разом представників найбільш ворожих і антагоністичних систем, а представників українських угрупувань не може звести докупи навіть така величезна мета і така нагла потреба, як визволення і рятування рідного народу.

Від конференції в Женеві українцям немає багато чого сподіватись. Але ця конференція могла б вийти їм на користь, якби вони хотіли витягнути з неї для себе бодай ті дві практичні лекції, на які тут вказано.

ПОШУКАННА ЗА ҐАРАНТІЯМИ ДЛЯ СОВЄТІВ

Вже в підготові до Женевської конференції видно було ту головну журбу західніх держав, особливо ж Англії і Франції, яка виявилась зараз у першому дні нарад: дати Совєтам такі ґарантії безпеки супроти об'єднаної Німеччини, щоб вони погодились на те об'єднання і на право Німеччини озброїтись в межах, передбачених Паризьким договором. Президент Айзенгавер згадав у другому пункті своїх шести пропозицій про „оправдане зацікавлення Совєтського Союзу своєю забезпекою", але ближче не входив в цю проблему. Зате Іден і Фор наввипередки пропонували різні способи, як би то Совєтам заґарантувати безпеку, щоб вони не боялись майбутньої об'єднаної Німеччини. Іден запропонував здемілітаризувати якусь прикордонну смугу поміж Німеччиною і Польщею, укласти пакт безпеки між 4-ма великодержавами і Німеччиною та устійнити норми для висоти збройних сил суміжних з Німеччиною країн. Фор пішов ще далі, бо, крім пакту безпеки для Совєтів збоку альянтів, запропонував зменшення військових бюджетів, яке ніби мало б дати найкращу взаємну контролю над дальшим зброєнням. Цікаво, що Булґанін, відповідаючи західнім промовцям, не згадав ані словом про те, начебто Совєти взагалі потребують якоїсь ґарантії безпеки перед Німеччиною. Він тільки промовчав вислухані пропозиції, згадавши тільки про думки Фора, як „гідні уважливого перестудіювання", але й не ставив ніяких власних домагань щодо будь-яких ґарантій від Заходу. Навпаки, у другому дні конференції Булґанін від усяких ґарантій відмовився.

Це власне та парадоксальна ситуація, яка характеризує гарячкові намагання Заходу обов'язково „замиритися" і „договоритися" з противником, що говорить зовсім іншою мовою. Перші промови 4-х голів великодержав виказали яскраво, що Схід і Захід надалі стоять на зовсім протилежних становищах: всі три західні представники якнайрішучіше наполягають на тому, що має бути збережений Атлантійський пакт і Паризький договір, іншими словами, має бути збережена та політично-військова оборонна система, яку з таким трудом здвигнув Захід для охорони себе від небезпеки совєтської аґресії. У відношенні до Німеччини західні великодержави допускають тільки свободу діяння самих німців, себто домагаються признання німцям права самим, після переведення у себе на всій території об'єднаної Німеччини виборів і створення уряду, опертого на вислідi виборів, вирішити свою дальшу участь в Західній Европейській Унії і НАТО, чи свій вихід звідтіль. Французький прем'єр Фор, який у своєму проєкті ґарантій для Совєтів пішов може найдалі по „совєтофільській" лінії, водночас найвиразніше з усіх західніх державних мужів висловив переконання, що Німеччина мусить залишитися в союзі з Заходом. Очевидно, що Англія і Франція не допускають навіть думки про те, щоб порушити наріжний камінь европейської оборонної системи — перебування американських збройних частин на европейському суходолі.

Але якраз всі ці непорушні західні принципи діяметрально суперечать таким же непорушним совєтським принципам, з якими Молотов приїхав був в січні минулого року до Берліну і з якими тепер приїхали Булґанін з Хрущовим і тим же самим Молотовим до Женеви. Цими принципами є, ні за яку ціну не допустити до створення в Німеччині нової збройної сили; новий „всеевропейський" пакт безпеки мав би „заступити" НАТО, яке повинно зліквідуватись; Америка може бути учасником европейського пакту безпеки, але не може вдержувати в Европі своїх військ. Як своєрідну рекомпенсату чи концесію, Совєти пропонують: демобілізацію тих совєтських військ, які були стаціоновані в Австрії і тепер мають вернутися на Схід; ліквідацію недавно створеного „Східнього НАТО", себто військово-політичного союзу СССР з його сателітами. Очевидно, що такий „рівноважник" до вимоги ліквідації НАТО й Паризького бльоку — це цілком сміховинна пропозиція: поперше, кількість наземних військ в СССР і його сателітах, обраховувана на 3½ мільйона вояків, в такій мірі перевищує кількість наземних військ всього Заходу, що зменшення її на 45,000 війська, що було в Австрії, не внесе істотної зміни. Далі: з формальним Варшавським договором, чи без нього, відомо було завжди і надалі залишається фактом, що центр всякої диспозиції для всіх сателітних країн, отже не лише військової, але й політичної та господарської, лежав і лежить в Москві.

Таким чином, у читача, який прочитав повний текст перших промов чотирьох голів урядів, що засідають в Женеві, створювалось враження повного хаосу, в якому сяк-так скоординоване (далеко не ідеально) становище Заходу і в делікатнішій та більш завуальованій, ніж раніше, формі повторені давні вимоги Сходу. На тлі послідовної постави Совєтів, які не хочуть дозволити Німеччині об'єднатись, поки вона не зречеться союзу з Заходом, і створити нову армію, — неповажним виглядають західні пропозиції щодо ґарантій безпеки для Совєтів. Коли Совєти не зрікаються ніяких своїх військово-політичних атутів, здобутих підступом чи насильством в Европі під час і зараз після останньої війни, і далі змагають до того, щоб Захід був слабий й безборонний, отже зданий на їх ласку-неласку, — далеко достойніше враження робить офензивна тактика президента Айзенгавера: говорім, мовляв, про долю уярмлених народів, про підривну роботу міжнародного комунізму та про залізну заслону. Очевидно, що большевики не дадуть себе втягнути в таку дискусію. Але зазначення потреби такої дискусії — зберігає бодай „обличчя" західньому світові.

Чи міністрам закордонних справ вдасться впорядкувати той хаос і довести до того, щоб у наступній „серії промов" ставлено вже точки над „і" — де взагалі існує теоретична можливість якогось „зговорення" та де її нема навіть в теорії, — це виявиться в дальшому ході конференції. Але вже в першому її дні люди зідхали з полегшею, тямлючи, що вона триватиме до кінця тижня.

БУДНІ В ОН

Життя в модерних будинках Об'єднаних Націй над Іст-Ривер не пливе рівномірно. Бувають „великі дні" — Загальні Збори ОН або зібрання Ради Безпеки, коли звичайній людині досить тяжко дістатися на залю, а всі місця для представників преси щільно виповнені.

А решта — то „будні", коли відбуваються засідання „меншого значення". Тоді — повно місця й для публіки, а пресу репрезентують лише „ентузіясти". Немає дня, щоб в кількох залях з загальної кількости 15 — не було засідань різних комісій, де б не обговорювалися й не виносилися „на світло денне" проблеми, важливі для цілого світу або для його частини. І на кожній комісії, навіть на найбільш фаховій, завжди постає прірва між двома світами, які „співіснують" у близькому сусідстві на терені „суверенних" ОН в Ню Йорку. Завжди доходить до більш чи менш „дипломатичного обміну думок" поміж більшістю делеґатів і совєтсько-сателітською меншістю.

Можна устійнити вже певні форми такого „співіснування". Візьмемо — голосування. Яка б резолюція не голосувалася, завжди відбувається так:

Хто — за? Більшість, очевидно.

Хто проти? Совєти — в трьох відмінах: Москва, Україна, Білорусь, — й невідлучні супутники — Польща й Чехословаччина.

Хто втримався? Майже обов'язково — Індія, Єгипет, Індонезія й Югославія.

Це — як правило. Часами долучаються поодинокі голоси когось з арабських держав, або хтось з „постійних стриманих" долучається до одної зі сторін. Але — то рідко. А при голосуванні теж неодмінний образок: совєтський „бос" підносить руку поважно, з гідністю, а „супутник" вже за ним виривається з своєю рукою.

Дякуючи тому, що на терені ОН зобовязують п'ять „урядових мов", совєтські представники виступають охоче, говорять довго, хоча й знають, що справа перерішена. Все перекладають на інші мови; це — трудна річ перекладати промову під час говорення, і багато характеристичного пропадає.

До щоденного „порядку" належить і коротка, але гостра дискусія поміж совєтським та китайським делегатами. Совєтський — обов'язково підкреслить, що китайський є представником лише „гоміндавівської кліки", а не китайського народу. На те дістає він не менш точну відповідь, — а далі засідання йде спокійно.

Кілька прикладів „буденних" справ.

Як відомо, громадські організації міжнародного засягу мають право домагатися „консультативного статусу", тобто право представляти ОН свої погляди. Чотири таких „організації" — Світова Федерація Демократичної Молоді, Світова Організація Журналістів, Асоціяція правників-демократів і Федерація Організацій Спротиву — домагалися цього статусу. Совєтський делеґат біля години промовляв, щоб їх признати. Арґументів було сила: напр., вони об'єднують 30 млн. молоді, вони поборюють фашизм, на їх фестивалях були представники аж 111 країв... Совєтський делеґат осуджував „більше, ніж дивну процедуру ОН", що, відкидаючи їх, ОН „керуються політичними мотивами і йдуть на руку реакційним колам ЗДА". Опісля виступав і представник Чехословаччини, але це все не допомогло, — і ОН не признали „демократичних заслуг" прокомуністичним організаціям.

Одною з важливих справ була, без сумніву, боротьба з нелеґальною торгівлею наркотиками. Але чомусь не викликала вона належної уваги збоку світової преси.

Це — велика шкода.

Наркотиками ОН вже займаються кілька літ; багато осягнено, організовано навіть спеціяльну міжнародну поліцію, але викоренити зла не вдається. Причини: комуністичний режим Китаю, який продає наркотики заграницю, висилає велику кількість героїни й опію до країн вільного світу. В Китаї є великі фабрики цих отруй, що становлять поважну галузь комуністичного „товарообміну", на якому комуністичний уряд заробляє великі суми. Стверджено, що мільйони долярів з торгівлі наркотиками комуністичний Китай витрачає на політичну пропаґанду й утримання своїх агентів закордоном. В багатьох випадках наркотики „шмуґлювали" комуністичні урядовці, як „дипломатичну пошту". Джерелом фондів комуністичної організації в Японії є заробітки від торгівлі наркотиками, що їх присилає червоний Китай. Як заявляє японська пресова агенція Кіодо, комуністичний Китай продав наркотиків у 1952 р. на 72 млн. дол., з чого 26% вивезено до Японії. Одночасно комуністи вислали до Північної Кореї багато спеціялістів, які зорганізували там екстракцію морфію з опію, щоб звідти ширити його серед американських військ. Під культуру маку, з якого виробляють опій, зайнято в червоному Китаї 275,000 гектарів, що дають понад 2,500 тонн опію.

При обговоренні справи наркотиків Совєти опинилися в „критичному" положенні: Треба було боронити „братський" режим, але факти були занадто пророчисті. Тому Совєти мусіли обмежитися до ствердження, що „поважні обвинувачення проти Китаю зроблені без попередньої консультації" з комуністичним урядом, представника якого не запросили. А „підголосок" — представник Польщі заявив, мовляв, він відчуває, що „оскарження червоного Китаю не лише фантастичні, але й мають політичний характер". Більше адвокатів „шмуґлю" наркотиками не знайшлося. Совєтські представники самі мали неприємний момент в цій справі і просили, щоб СССР були викреслені з усіх документів, як одно з джерел „шмуґлю" морфієм, що ствердив іранський уряд в своєму справозданні.

Осип Залеський

МУЗИЧНІ ПРОГРАМИ НАШИХ ІМПРЕЗ

Кожен, хто цікавиться програмами наших імпрез, чи то загально-громадських, чи то мистецьких, і бере в них участь, або хоч читає звідомлення про них у пресі, запримітив певно, що програми цих імпрез бувають доволі одноманітні. Наші хори, принагідні солісти, а навіть мистці-професіонали (з малими виймками) виконують усе ті самі твори і рідко коли почуєте якийсь новий, або мало знаний твір. Вкінці слухачам вже не цікаво слухати ці самі твори і це є частинно причиною, що на наші імпрези ходить мало публіки.

На одному засіданні „Комітету сприяння Бандуристам" в одному місті поставлено рубом питання: Якщо Бандуристи прийдуть з новою програмою, — повітаємо їх дуже радо, якщо не мають нової програми, — хай радше не показуються, бо їхню стару програму знаємо вже напам'ять, тимбільше, що багато пісень, виконуваних бандуристами, чуємо на наших радіопрограмах з пластинок. Так, слухачі мають також якийсь смак і з цим треба рахуватися, хоча б по думці: „хто платить, цей і ставить домагання".

А може у нас таки дійсно немає нової музичної літератури і нема що виконувати? Так є тільки частинно, бо покидаючи Рідні Землі ми не мали спромоги забирати наших бібліотек чи музичних видань і довезти їх в країни нового поселення, а на Заході, зокрема на американському континенті, найшли ми їх дуже мало. Та за це маємо у вільному світі немало живих творців, які певно щось творять та „магазинують" свої твори, не маючи для них збуту, бо за ними ніхто не питає, ніхто новинками з музичної літератури не цікавиться і ніхто їх не видає. Багато вини таки по стороні самих творців-композиторів, бо вони не цікавляться справою видання своїх творів. На цікаву статтю пані Г. Лаґодинської, яка перед кількома місяцями була надрукована у „Свободі" і заторкувала якраз і цю справу, ніхто не відгукнувся, ніхто не забрав голосу в цій, для нашої музичної культури, важливій справі. А тим часом інші народи влаштовують окремі фестивалі нової музики, вставляють у програми концертів нові твори та влаштовують конкурси з метою пособляти авторам і популяризувати їхні твори. Дехто скаже, що ми тут тільки маленька частинка нації, що там, вдома, справа певне краще наладнана і нам нема чого журитися. А як там вдома, ми гаразд знаємо, і про це нема потреби розписуватися. Ми мусимо тут, у вільному світі, творити також свої культурні надбання, тим більше, що маємо до цього змогу, а не маємо тільки досить доброї волі і охоти. Над порушеною в цій статті справою мусимо таки призадуматися і рушити її з місця, бо хто стоїть на місці, цей спиняє поступ. За останні роки зрозуміла це тільки одна організація, а саме УНС, який з нагоди свого 60-літнього ювілею, видав друком пісню Фоменка „Любіть Україну".

Щоб цій недостачі зарадити і, хоч частинно допомогти пробитися у світ новим творам нашої музичної літератури, я подаю під розвагу зацікавленим таку думку: створити випозичальню музичних творів, до якої наші композитори будуть присилати свої твори. Завідуючий цією випозичальнею буде що деякий час подавати до відома зацікавленим про появу нових творів. Бажаючі випозичити даний твір складають кавцію, яку по звороті нотного матеріялу дістають назад, а за випозичення платять невелику оплату, яка буде зужита частинно на адміністрацію випозичальні, а частинно як гонорар для автора. Можна також робити фотознімки даних творів і продавати бажаючим. Випозичування нотного матеріялу не є новістю, так роблять вже від давна деякі европейські музичні накладні, головно з оркестральним матеріялом більших творів. У цей спосіб була б розв'язана, хоч частинно, справа придбання нової музичної літератури для виконавців і заохота для творчої праці нашим композиторам, а слухачі чи учасники наших імпрез мали б нагоду і можливість запізнатися з новинками нашої музичної літератури. А втім, може, хтось із зацікавлених цією справою має іншу розв'язку цього питання.

При цій нагоді хочу в кількох реченнях спинитися на ще одній справі, а саме на продукції грамофонних пластинок, яка тепер у нас досить поширилась. Не буду писати про це, що багато пластинок, а радше творів, награних на пластинках, не надаються до розповсюднення, не так з причини малої вартости самих творів, як радше їхнього виконання. На це нема ради, бо кожен, хто хоче співати і має гроші для награння пластинок, робить цей „бизнес". Діло в цьому, що багато творів наших визначних композиторів дані виконавці „препарують" по-свойому „мистецькому смаку", чим роблять кривду нашим творцям і опоганюють нашу музику. Не раз доводилося мені слухати пісні Лисенка або інших композиторів з доробленим супроводом для оркестральних ансамблів, які звучать жахливо і якщо б почули їх покійні композитори, то напевне обернулися б в гробі. Невже ж ці виконавці і „продуценти" не мають хоч дрібки вже не мистецького смаку, але пошани для авторів, що так безприкладно нівечать їхні твори? Якщо, наприклад, Лисенка „Гетьмани" є подумані і створені з фортепіяном, то ніякий справжній мистець-музика не повинен братися до обробітки цього твору на недоладний оркестральний ансамбль і ніякий справжній мистець-співак не повинен цієї обробітки виконувати і награвати на пластинку, хоч би це був і „бизнес" і по смаку деяким слухачам.

Хочуть виконавці пісень з оркестральним супроводом, зверніться до наших композиторів, а вони вам певно пришлють не один твір, що буде і вам до вподоби і буде мати мистецьку вартість.

Вол. Дорошенко

В ГАЛИЧИНІ 50 РОКІВ ТОМУ

16

Ми самі бачили ситих шинкарів і їх рідню, що роздобріла на несовісному визиску легковірних верховинців. Вони були опорою польського панування, слугами й інформаторами пана старости й жандармерії. Ми багато наслухалися оповідань про нікчемні засоби, яких уживали несовісні коршмарі задля своєї наживи.

Властиво уряд, якби був дбав про добро людности, повинен був в охороні його здоров'я й майна заборонити торгувати в межах Гуцульщини алькогольними напоями й набувати землю не місцевим елементам.

Ліберальна Австрія на це не могла зважитися й під охороною права для всіх громадян торгувати й набувати цвіла страшна експлюатація темної селянської маси, передовсім у горах. А адміністрація й суд, що були в чужих польських руках, не тільки не припиняли цієї експлюатації, а ще й потурали їй. Не зробила цього й Польща.

9. Врода гуцульського жіноцтва

Я вже згадував, що гуцули народ рослий і гарний з лиця. Раз-по-раз могли ми бачити вродливих чоловіків і молодих парубків — леґінів. Надто у свято під церквою. Гарною вродою відзначається й жіноцтво. Побувавши в самому центрі Верховини, я не міг погодитися з словами свого приятеля Михайла Русова, що мандрував по Гуцульщині в наукових цілях, як етнолог, незадовго перед нами й описав свою екскурсію в ліберальному петербурзькому місячнику „Вестнік Европи". Він писав там, що гуцулки „негарні".

Це не відповідає правді, що можуть засвідчити передовсім малярі — і наші — Новаківський, Мороз та інші — й польські, напр., Аксентович. Здибавшися з Франком у Львові по повороті з своєї подорожі я в розмові з ним — пам'ятаю, я йшов з ним удвох вулицею, мабуть підпроваджуючи його, і висловив свою незгоду з думками Русова. Франко тоді запропонував мені описати свою подорож, а він надрукує це в „Літ.-Наук. Вістнику". Та вернувшися додому, я так захопився тодішніми громадськими й політичними справами й подіями, що й забув вволити Франкову волю. І ось роблю це 50 років пізніше.

Також і Дмитро Ів. Дорошенко не погоджується з поглядами Русова. В своїх коротеньких спогадах про подорож по Гуцульщині, відзивається про гуцулів, як про „народ дуже гарний на вроду, ставний, з інтеліґентними рисами обличчя" (ст. 61).

На Гуцульщині довелося мені потім бувати дуже часто і перед і після першої світової війни, й кожного разу я переконувався в хибності висказу М. Русова. Видко, можна дивитися й не бачити. І не тільки він не добачив, але навіть малярі, що змальовували Гуцульщину та красу її природи й мешканців, не змалювали нам усієї краси гуцульського жіноцтва. Пару разів мені з сім'єю довелося провести ферії в Космачі, що його природу й типи так добре змалював Мороз, довго в ньому проживаючи. І от одного разу вибралися ми з своїми господарями гуцулами, в яких наймали хату, на відпуст (храм) до сусіднього сільця Прокурави (гуцули звуть його „Прокурива") і там ми побачили жінок чудової краси і в чудових невиданих ніде одягах. Обличчями нагадували вони грецьких богинь, а одяги їхні видалися нам уборами княгинь старої княжівської Руси-України. Дивно, що ніхто з наших малярів не зазирнув до цього сільця й не увічнив на полотні ту всю красу, що її ми так несподівано побачили. Боюся, що під совєтським пануванням і лиця красунь змарніли й костюми їхні пропали так, як попропадали вони на Наддніпрянщині під час розкуркулювань і виселень на Далекий Схід. Дружина моя хотіла купити хоч якусь дрібницю з ноші прокуривських красунь, але ні одна з жінок не хотіла продати за жадні гроші навіть саморобного ґудзика з свого жупана.

10. Погоня за нами жандармерії

З Кутів бачили ми за Черемошем Буковину, але вже не мали часу її відвідати. А тоді ще політичні кордони не відділяли однієї частини Гуцульщини від другої, як це сталося після першої війни, коли Румунія окупувала батьківщину Федьковича й Кобилянської.

Коли ми так мандрували по Гуцульщині, то нам і на думку не спадало, що за нами стежить поліція. Вже пізніше, кілька років після цієї нашої виправи, довідався я від знайомих, що австрійські жандарми крок-у-крок йшли за нами, але все якось так складалося, що приходили вони в те місце, де ми останньо були, вже по нашому відході. Очевидно, хтось мусів донести, певне якийсь коршмар, про незвичних мандрівників, підозрілих чужосторонніх людей, що ношею й мовою відрізняються від місцевих мешканців (Дм. Розов ходив у косоворотці й студентській „тужурці"), й жандарми пильнували нас, чи часом ми не якісь аґітатори. В шпигунстві мабуть нас не підозрівали. То вже пізніше, по анексії Австрією в 1908 році Боснії й Герцеґовини, коли почало заноситися з цього приводу на конфлікт з Росією, почалося слідження за шпигунами. В результаті цієї шпигуноманії арештувала була австрійська жандармерія на Буковині в 1912 році нашого земляка-еміґранта Євгена Бачинського, який фотографував хату Федьковича. Вкінці його видалили за межі Австрії й він виїхав до Швайцарії, де й досі проживає.

Але нас якось не чіпали.

11. Вислід мандрівки

Кінчаючи, мушу сказати, що не зважаючи на наш форсовний марш під час мандрівки по Гуцульщині, дала вона мені вистачальне поняття про природу й людність краю, яке я поглиблював пізнішими відвідинами цього мальовничого закутка широкої української землі та знайомістю з присвяченою йому літературою. І ще одну користь виніс я з своєї мандрівки по Гуцульщині — крім вдачі і звичаїв її мешканців, я пізнав і їх мову. Бродячи по Верховині, я пильно прислухався до місцевої говірки. Вона вражала мене своєю чистотою й великою схожістю, поза деякими архаїзмами й варваризмами, головно засвоєними з румунської мови, з нашою полтавською говіркою. Це зауважив і Дм. Дорошенко (пор. ст. 61 його спомнинів). Я записав тоді чимало цікавих слів і передав їх В. Грінченкові для редаґованого ним Словника української мови, де вони й були поміщені. Збереглося в гуцульській говірці багато з нашої княжої ще старовини, що пізніше відмітили були Василь Щурат у своїй статті „З Гуцульщини до Слова о Полку", поміщеній у редаґованому ним у 1909 р. журналі „Учитель" і Василь Доманицький у „Раді" 1910 р.

— — — — — — — — — —

І за цю змогу пізнати Гуцульщину — край і народ — я щиро вдячний нашому невтомному провідникові Юліянові Ситникові за його приятельську поміч і труд. На жаль, я з ним потім не здибався — він виїхав за море і, як я чув, помер уже, здається в Канаді. Вічна Пам'ять Йому!

Вол. Дорошенко

ПАМ'ЯТНИК ЗАМУЧЕНИМ ПОЕТАМ

„Обірвані струни". Антологія поезії полеглих, розстріляних, замучених і засланих 1920-1945. Вибір, передмова й довідки Богдана Кравцева. НТШ, Ню Йорк 1955, 8°, ст. 430+1 непаг.

Дуже добре зробило Наукове Товариство ім. Шевченка в Ню Йорку, видавши Антологію творчости замучених білими й червоними московськими та брунатними німецькими окупантами поетів Соборної України.

Цією антологією поставило воно їм достойний пам'ятник.

Заразом антологія є незвичайно вимовним актом обвинувачення всіх цих окупантів, а надто червоних московських тиранів у навмисні і жорстокім нищенні українських поетів.

Це обвинувачення просто волає до неба про помсту. А воно ж говорить тільки про один бік злочинної політики окупантів. Скільки ж інших злочинів до цього синодику треба б іще додати! Але затаврований тут злочин — найстрашніший, бо це злочин проти духа, намагання вбити саму душу народу, фізично знищуючи творців красного слова.

Богданові Кравцеву треба подякувати, що він потрапив зібрати в своїй антології стільки творів стількох поетів. А це ж у наших еміграційних умовах річ дуже й дуже нелегка з браку потрібних матеріялів. Тим більша подяка упорядникові, що він і в таких невідрадних відносинах повишукував так багато поезій, а до того ще подав і вичерпливі нотатки про життя і творчість їх авторів. Книжка на 430 сторін — це імпозантний результат проробленої бенедиктинської праці. Можна тільки подивляти заповзятливість упорядника, що не зневірився, а доклав усіх зусиль, щоб його праця якнайкраще відповідала цілям видання.

Наш, читацький, обов'язок з одного боку: понести у світ протест проти гнобителів живого духа українського народу, користуючися виданою НТШ антологією. А з другого самим пізнати всю глибину доконаного окупантами злочину на українській поезії. Антологія стає нам для цього пізнання першорядним джерелом. Вона зібраними творами й життєписами віч-на-віч показує понесену в особах замучених поетів колосальну втрату наших літературних можливостей, що пішли в могилу з їх носіями. Нема сумніву, що величезна більшість самого нашого громадянства щойно з антології „Обірвані струни" довідається про страшні розміри доконаного нашими окупантами злочину. В ній зібрані membra disjecta творчости багатьох авторів, що про них не один із нас уперше з неї довідається. Адже ж не всі з них повипускали збірки своїх поезій, а багато цих поезій поховано по різних журналах та збірниках, для широкого загалу недоступних. Та де й ті збірки, що були повиходили? Їх тепер і за залізною заслоною не знайдеш, бо окупант пильно понищив не тільки творців, але й їх твори. З цього бачимо, скільки мусів упорядник витратити енергії і праці, щоб повишукувати всі ті твори, що їх він помістив у своїй збірці. Очевидно він не міг доконати чуда, бо при всій його енергії годі було йому дати зразки поезій усіх відомих йому мучеників. Це раз. А друге — дати саме ті зразки, що їх він уважає за найкращі й найхарактеристичніші для того чи іншого поета. Це мусимо взяти під увагу, оцінюючи його працю.

Антологія приносить нам поезії 41 поета, а її впорядник сам вичислив в передмові до видання ще 20 поетів, що їх творів у ній бракує. Між ними є кілька й таких, що їх поезії мабуть можна було б розшукати в Америці чи поза нею. Досить згадати такі імена, як Л. Старицька-Черняхівська, як Плужанський „папаша" Сергій Пилипенко, або такі, свого часу впливові й часто друковані поети, як Іван Кириленко чи Іван Микитенко.

В підсовєтських українських журналах, які посідає напр. Вашингтонська Конгресова Бібліотека, напевне можна було б вишукати хоч один зразок їх творчости. А знову в „Українській Музі" Ол. Коваленка, в „Струнах" П. Лепкого чи в канадійському „Снопі" чи „Літ. Науковому Віснику" колишнього львівського й київського періоду, що їх не так уже тяжко добути в ЗДА, знайшовся б не один зразок творчости Л. Старицької - Черняхівської, чи інших поминених. Свого часу в календарі - альманасі „Дніпро" я дав вибір поезій підсовєтських авторів — там були й байки С. Пилипенка й поезії М. Семенка та інших, з яких можна було б не одне взяти до антології.

Розуміється число пропущених упорядниками авторів можна значно побільшити, оскільки ми хотіли б ганятися за цим. До реєстру пропущених, що його подав сам упорядник, могли б прийти ще: Хвильовий, Іван Багряний, скульптор Михайло Гаврилко, Тодось Осьмачка, Дмитро Тась (Могилянський), Микола Чернявський. Те, що Багряний і Осьмачка тепер на волі — нічого не значить, бо вони теж були переслідувані. Але з цих пропусків я не роблю спеціяльного закиду — упорядник може в своїй обороні закритися тими чи іншими мотивами. Все ж таки він й намагався подати вибір поезій максимальної кількости авторів, зліквідованих большевиками чи іншими окупантами. Тому доводилося йому містити й вірші невисокої якости слабших поетів. Та й із творчости кращих поетів брав не все те, що хотілося б і слід би було дати, а те, що мав під рукою. Але все це речі, що їх годі було обминути в наших умовах. І цими умовами Б. Кравців дуже легко може себе оборонити від можливих закидів. Отож прошу його й читачів дивитися на мої заваги не як на закиди, а як на дезидерати для евентуального другого видання, як би до нього дійшло. Так бажано було б із поезій Миколи Вороного бачити його поетичну полеміку з Франком на теми обсягу й завдань поетичної творчости. З Семенка я дав би й пару віршів, де він є простий і безпосередній, або краще сказати, ще простіший і безпосередніший, ніж у вибраних Б. Кравцевим поезіях. Очевидно треба було дати й зразки тих його віршів, які і він і саме громадянство вважали за характеристичні для його поетичної фізіономії — його футуропоези, якими він епатував публіку.

З Юрія Липи годилося б узяти пару гарних п'єс із календаря-альманаха „Дніпро", які не були передруковані в його збірках, а якими він, на жаль, закінчив свою поетичну творчість, захопившися новелями та публіцистикою. Можна б було б продовжувати ці заваги. Напр., годилося б бути умірковані́шим при виборі творів тих поетів, що їх збірки є у нас загально доступні, як от Ольжича чи Теліги, а навіть Миколи Зерова. Але за те як же мусимо бути вдячні упорядникові за ті перлини, які він винайшов з творчости Ладі Мошлянської, Марка Антіоха-Вороного та інших поетів, що їх творчість для нашого загалу є справжнім відкриттям! Ці перлини ще яскравіше блистять поруч віршів таких слабих поетів, як обидва Поліщуки, Кулик, Біла Криниця й інші.

Власне ці перлини, ще первістки молодої творчости, сповняють нас невимовним жалем за передчасно згублені таланти, які так багато обіцювали, які могли розцвісти препишним квітом. А крім них повно представив нам упорядник поезію Влизька, Драй-Хмари, Йогансена, Плужника, Савченка, Свідзінського, Слісаренка, Фальківського й інших майстрів української поезії, поминаючи вже згаданих вище Мик. Зерова, Ольжича й Телігу. І за це йому велике спасибі. Не меншу подяку треба йому скласти й за широку передмову, в якій схарактеризована творчість знищених окупантами поетів і умови, головно большевицького режиму, в яких проходила й нищилася ця творчість (стор. 5—24). Подані при кожнім поетові його життєпис і бібліографія творів теж цінні, бо визбирати всі потрібні дати було нелегкою річчю. Деякі прогалини в цих нотатках цілком оправдані. Я згадаю тут тільки, що, напр., Ф. Біла-Криниця виступив на літературне поле значно скорше. Він іще перед виїздом на Совєтську Україну видав був малесеньку збірочку своїх віршів, десь у 1922 чи 1923 році. Я це добре пам'ятаю, бо він сам приніс її до бібліотеки НТШ. Біла Криниця це псевдонім. Поет був родом із Волині, мабуть із Кремінеччини. Марко Вороний пересилав свої вірші своєму батькові Миколі, що перебував на початку 20-их років у Львові. Микола Вороний справедливо тішився й гордився творчістю свого талановитого сина й опублікував пару його поезій у „Літ. Науковому Віснику" д-ра Дм. Донцова під псевдонімом Антіох. Це було властиво прізвище дружини Миколи Вороного, що була донькою відомого чернігівського українського діяча Вербицького Антіоха. Марка Вороного вислали большевики на далеку північ, а Микола пробував на засланні, у Вороніжі, де мабуть і помер, як що його не замучили енкаведисти за єжовщини.

Поезії антології впорядковані за віком авторів, суміш — жертви всіх режимів. Мені здається, що слід було відокремити замучених московськими комуністами від жертв денікінських та німецьких. Зміст годилося б подати за абеткою прізвищ.

Але, повторяю, поза цими дрібними заввагами книжка впорядкована й видана зразково, в обкладинці роботи Миколи Бутовича.

Доповненням антології буде вибір прозових творів українських письменників, що згинули з руки окупантів. Але, щоб цей вибір появився, треба, щоб наше громадянство розкупило поетичну антологію. З цілого серця бажаю, щоб це сталося.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Річні пописи У. М. І.

Зовнішньою маніфестацією цілорічної праці учнів Українського Музичного Інституту в Ню Йорку треба вважати чотири річні пописи, які відбулися в днях 11, 12, (два) та 18 червня 1955 р., всі у великій залі Літературно - Мистецького Клюбу.

Під назвою попису треба розуміти прилюдні виступи учнів, що виявляють результати своїх набутих в процесі студійної праці досягнень у технічному чи виразовому змісті виконуваних композицій. Виступаючи на пописах молоді виконавці мають змогу призвичаюватися до прилюдних виступів, переборюючи вияви т. зв. треми шляхом солідної підготовки та повної концентрації при інструменті; з другого ж боку вони виробляють при тому в собі почуття відповідальности й самокритики та виявляють свій талант і технічну заавансованість перед авдиторією.

Взагалі кажучи, УМІ — це талановитий молодняк; з-посеред нього вже тепер можна відмітити багатонадійні одиниці, що мають всі дані стати високоякісними мистецькими силами. Одначе не сам талант рішає про успіхи в науці. Талант це тільки необхідний елемент для успіху в музичних студіях. З природи даний талант, більший чи менший, треба культивувати, розвивати та удосконалювати шляхом наполегливої та систематичної праці. Не раз, одначе, буває в практиці так, що навіть на перший погляд здавалося б менше здібні одиниці досягають мистецької зрілости раніше ніж більш талановиті, але нерівні в своїй праці. Це парадокс, але він опертий на досвіді.

Цього року більше, ніж половина учнів школи всіх ступенів навчання виступила на річних пописах. Були це учні кляс пп. М. Вайлової (ф-но), А. Вуїнської (скрипка), Л. Вахнянин (ф-но), О Добровольської (мист. слова), В. Кіпа (ф-но), Р. Левицького (бандура), Г. Мирошниченко (ф-но), М. Полевського (ф-но), І. Приймової (сольоспів), Р. Савицького (ф-но), І. Соневицького (ф-но), В. Цісика (скрипка), Є. Чапельської (ф-но) та К. Чічки-Андрієнко (ф-но).

В пописах взяли участь учні з приготовного року: Л. Вобровський, Х. Вестрайхер, М. Галецький, П. Козіцький, М. Лев, В. Лойко, В. Онуфрійчук, О. Паліш, М. Тимочко і М. Турчин; з першого року нижчого курсу: І. Вартків, В. Гайдич, П. Дармограй, В. Левицький, С. Остап'юк, М. Сушків, М. Шумилович і Н. Юрченко; з другого року нижчого курсу: О. Варан, І. Вукосєвська, Л. Ганущак, Я. Карпинський, Ю. Кебало, А. Керод, Д. Козак, І. Козак, І. Конашевська, З. Лебедь, О. Макаревич, Б. Нагірна, І. Новосад, А. Оленський, М. Олесницький, Ю. Сваричевський, О. Смулка, та У. Стецура; з третього року нижчого курсу: Д. Вубняк, Н. Глоба, З. Дерлиця, Н. Зеленська, М. Кміш, Х. Конашевич, О. Крупська, В. Лащик, Р. Никифорук, М. Політило, М. Рудик, З. Салик, М. Салик, Х. Сваричевська, Н. Слюзар, Ф. Стасюк, Д. Сушків, О. Тершакавець, Р. Хоманчук, М. Цісик, І. Чорнодольська та Іг. Ямрозик; з четвертого року нижчого курсу: Л. Абрам'юк, В. Вартко, І. Вубняк, В. Гойдиш, М. Копач, З. Крупська, С. Маличівська, А. Олесницька, Х. Осадца, О. Савків, З. Савчинська І. Стецик, Т. Турчин, І. Чорнодольська та Д. Якимів; з першого року середнього курсу: В. Кекіш, Ю. Коваль, Л. Крушельницький, Я. Недільський, О. Різник та М. Чапельська; з другого року середнього курсу: Н. Вартків, К. Шандала, Ю. Шуган та У. Яц; з третього року середнього курсу: М. Захарченко; з четвертого року середнього курсу: Х. Карпевич.

З-поміж них треба відмітити передусім деяких учнів з заавансованих років навчання, що дали дуже добре випрацьовані зразки музичної літератури і являються визначними учнями школи. До них належать: піяніст Л. Крушельницький, який виконав бездоганно емпромті As-дур Ф. Шуберта, пронизане мережами грайливих пасажів та з розколисаним плесом експресії романтичної „пісні без слів" в середній частині твору; скрипачка С. Маличівська, яка виконала концерт а-моль Аколяї, виказуючи при тому успішний результат солідної праці над своїм талантом; Х. Осадца, що виказала подивугідну технічно - пальцеву легкість, музичний розмах та бажання змагати до мистецької перфекції, виконуючи дуже складну сонатіну Кулява А-дур для фортепіяну; М. Чапельська, яка виконала низку фортепіянових п'єс з циклю „Дитячих Сцен" Р. Шумана, овіяних серпанком поезії та конструктивно складних, і бравурно завела першу частину концерту ґ-моль Ф. Мендельзона, оп. 25, в якій нуртує неприборкана стихія романтичного польоту творчого генія композитора; Ю. Шаган — виконавець розкішної фолії А. Кореллі в супроводі струнного ансамблю, виявляючи серйозний прогрес в грі на скрипці за останній рік навчання, та дуже талановита Д. Якимів, що виконала ф-ий концерт Вілліямса а-моль, в якому проблискували елементи музичного викінчення, шляхетність викладу, пластичне фразування та піяністичний розмах.

Але й поміж іншими учнями, зокрема молодшими, були таланти, які може вже незабаром заслуговуватимуть на окрему згадку, якщо вони доложать всіх своїх зусиль при праці над інструментом. Треба надіятися, що багато з них доповнять ряд передових учнів УМІ.

Успішною точкою в програмі останнього попису був перший виступ молодої співачки Л. Ярошенко, яка завдяки солідній праці над своїм талановитим голосовим матеріялом (ліриколькоратурне сопрано) зуміла зробити незвичайний поступ, що виявився в виконуваних точках, а саме в пісні „Садок вишневий" М. Лисенка та в арії Розіни з опери „Севільський Цирульник" муз. Россіні.

На особливу увагу заслуговує успішна праця струнного ансамблю під керівництвом В. Цісика. Ансамбль дав не тільки самостійні точки: квартет — Скарлятті та Скерцо — К. д'Алессіо, але й супроводжав до сольової партії скрипки у фолії А. Кореллі (в обрібці).

Добре прозвучав величний концерт ґ-моль Вівальді на дві скрипки у виконанні учениць К. Шандали та С. Маличівської.

Ансамбль бандуристів виконав дві пісні, а саме М. Фоменка — партизанську та Ярославенка — лемківську народну пісню.

Успішними акомпаньяторами для скрипаків були учениці Н. Вартків та Д. Якимів.

Урізноманітнили програму пописів сольові та групові виступи учнів кляси мистецтва слова. УМІ вдалося відкрити цю клясу покищо тільки в Ню Йорку, тому, що в цьому місті веде свою педагогічну діяльність режисер О. Добровольська, що з ранніх років спеціялізувалася в галузі мистецтва слова. І ось, глядачі пописових концертів Музичного Інституту вже вдруге почули наслідки систематичного культивування цього предмету. Учні Інституту в клясі мистецтва слова з перших кроків вслухаються в мелодію нашої літературної мови і вивчають зразки поезії та мистецької прози, опановують логічний наголос і мистецький вияв авторового стилю і підтексту, знайомляться з усіма родами поезії, прози, і навчаються мистецтва деклямації. Участь у виступі брали: П. Вербовський, К. Клюфас, Л. Лавриненко, М. Лавриненко, Х. Прокіп, Р. Шуган та А. Шуль.

На підставі річних пописів УМІ в Ню Йорку треба ствердити, що педагогічна праця Інституту стоїть на рівні своїх завдань. Український Музичний Інститут не тільки дає фахову музичну освіту, але й різьбить національний профіль та поглиблює національну свідомість через живий контакт з українською музикою, в якій здоровим джерелом б'є струм національної традиції. І саме ці прикмети дають на майбутнє ґарантію дальшого розвитку цієї єдиної української музичної виховної інституції на терені Ню Йорку.

Ігор Соневицький.

Іст Ленсінг, Миш.

Збільшуються ряди наших професіоналістів.

Дня 5 червня ц. р. відбулося в Мишиґен Стейт Юніверсіті урочисте закінчення шкільного року, під час якого одержало дипломи 2.985 ґрадуантів, а між ними двоє українців: Зиновій Стельмах і Микола Дудинський. Після імпрези, яка відбулася на спортовому стадіоні при участі 20.000 глядачів і на якій промовляв адмірал А. В. Радфорд, шеф об'єднаних штабів ЗДА, влаштовано для наших двох земляків прийняття, на якому рідня і товариші склали їм щирі ґратуляції.

Зиновій Стельмах, інженер і доктор агрономічних наук почав свої студії ще у Львові в 1938 р. Після війни, на еміграції він продовжував їх в УТГІ в Реґенсбурзі, де і закінчив у 1948 р. Прибувши до Америки, він працював спочатку у фабриці, а пізніше, одержавши визнання свого диплому, почав у Мишиґен Стейт Юніверсіті дальші студії для одержання докторату, які закінчив цього року науковою працею п. н. „Адсорпція брому ґрунтом і побирання брому рослинами після частинної стерилізації ґрунтів".

Микола Дудинський, доктор ветеринарної медицини почав свої студії у Львівській Академії а закінчив їх на еміграції в німецькому університеті в Гіссен. Прибувши до Америки і натрапивши на труднощі в одержанні права практики, він дістається на тутешній університет і після двох років додаткових студій успішно їх закінчує. Тут треба ще згадати, що його дружина Анна з дому Косій, народжена тут, донька давніх наших імігрантів у Дітройті, учителька, громадська діячка і член головної управи Ліги Української Молоді Півн. Америки.

Обом нашим молодим професіоналістам належиться признання за витривалу працю над собою і в поборенні немалих труднощів серед нових обставин.

Іван Янчишин.

Шикаґо, Ілл.

„День Сумівської Молоді"

Рік річно Осередок ім. М. Павлушкова в Шикаґо влаштовує у літніх місяцях своє літнє свято, відмінне своєю формою та змістом від інших імпрез протягом року. Під відкритим небом, на свіжому повітрі серед чудової природи, за різноманітною програмою сумівська молодь та її гості у спільному великому гурті проводять гарно час.

В цьому році Осередок влаштував „День Сумівської Молоді" в неділю, 10 липня, в городі т. зв. „Рівервю Парк", який є одним з найбільших розривкових парків у світі (подібно як віденський Пратер). В тіні дерев розміщені столики та лавочки для гостей, приміщення для продажі їжі та напитків, заля для танків, естрада для виступів самодіяльних гуртків та спортова площа.

Понад тисячу гостей прибуло на „День Сумівської Молоді", щоб познайомитися з новими осягами у праці сумівців, а рівночасно й відпочити на свіжому повітрі. Свято розпочато о год. 2-ій по пол. піднесенням американського та українського прапорів в супроводі гимнів, відіграних духовою оркестрою під керівництвом проф. І. Варабаша. Потім гості перейшли на спортову площу, де відбулися змагання копаного м'яча між запрошеною з Міннеаполіс командою копаного м'яча У. С. Т. „Київ" та сумівськими „Крилами". Переможцями у змаганнях вийшли гості, виграючи у відношенні 2:1 (1:0). Після змагань в городі духова оркестра ім. М. Лисенка ще раз збирала рясні оплески слухачів за цілий ряд виконаних маршів та інших творів. На закінчення мистецької частини, танцювальна група під керівництвом пані М. Шуть виконала декілька українських народних танків. Також молодь та старші громадяни пробували свого щастя у льотерії й інших грах. Щасливі вигравали прегарні нагороди.

Вже пізно вечером розходилися гості домів. З ними залишилися приємні враження з переведених хвилин серед сумівської молоді, котра працює у нашій громаді безперебійно, удосконалюючи свою багатогранну працю. Дохід з тої імпрези був призначений на новий величавий дім, що його Осередок купує за $76.000 з допомогою українського громадянства Шикаґо.

В. К.

Ірі, Па.

Громадська активність.

З великою приємністю треба відзначити нашу національну активність на терені Ірі, Па., де є нечисленна українська громада і діє Відділ УККА, що провадить поточну працю. У Відділі маємо зокрема дві активні ентузіястки — пані Гемилтон (тут роджена українка - учителька) і пані Марію Вовк (новоприбула), що свою діяльність поширюють і поза українським оточенням. Річ в тім, що пані Гемілтон і Вовк є українськими танцюристками й обоє з успіхом виступали в українських одягах на вечірці Інтернаціонального Інституту в Ірі, дня 14 квітня ц. р.

У зв'язку з виступом, обидві пані запрошено до участи в телевізійній програмі дня 19-го травня ц. р., при чім пані Гемилтон мала виклад з української історії, а пані Вовк відповідала на запитання про сучасне положення Українського Народу.

В найближчім часі намічається новий виступ наших українок на черговій американській імпрезі, але уже з участю двох танцюристів з нашого доросту, що ними є Орест Ярема і донька панства Вовків.

Екзекутива Відділу УККА в Ірі, Па., діє в такому складі: Дмитро Вовк — голова, Олександер Супик — заступник, Осип Ярема — секретар, Петро Смерека — скарбник, Михайло Ільницький і Михайло Шурка — контрольори та п. Михайло Пеленський — головний дорадник.

В Ірі уже почалася збіркова акція Національного Датку за рік 1955 і перші вплати віділано до Ню Йорку. Сподіваємось, що Ірі гідно виконає свою повинність.

В. П.

Лист до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу не відмовитись спростувати в Вашому цінному щоденнику, що я не є заступником голови Літературного Мистецького Клюбу, як це було видруковано в дописі про Загальні Збори Клюбу в Дітройті.

На цих Зборах я не тільки не був приявний, але й виразно нікому на мій перевибір до нової Управи згоди не давав.

З пошаною до Вас

Едвард Козак.

Дітройт, 13 липня 1955.

Господарські Вісті

НІМЦІ КУПУЮТЬ ЗАЛІЗНУ РУДУ В ЛЯВРАДОРІ

Німецька фірма Клекнер-Гумбольдт-Дойц, А. С., веде переговори про можливість дістати залізну руду з Лябрадору. Ці переговори ведуться з фірмою Фенімор Айрон Майнс у Торонті в Канаді. Німецька фірма продукує машини й авта, порушувані моторами Дізеля.

● Демократичні діячі на півдні ЗДА дивляться на кандидатів у президентських виборах наступного року під кутом їх ставлення до питання сеґреґації білих від чорних. Тому сенатор Рассел із Джорджії висловився критично про кандидатуру нюйоркського губернатора Гарримана, який є рішучим прихильником скасування расового поділу в школах і публічних установах.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ ВИКРИВАЮТЬ КОМУНІСТИЧНИЙ ОБМАН

Фріголд, Н. Дж. — Часопис „Ди Фріголд Транспорт" повідомляє про те, що українські селяни, які перебувають в цій країні, 16 липня ц. р. відбули екскурсію на молочну фарму в Плейнс - Боро та взяли участь в сільсько-господарській виставці в Фріголді. З цієї нагоди, на виставовій площі відбулась пресова конференція, яку зорганізував Союз Земель Соборної України — С. П. Цю екскурсію зорганізував Марвін Кларк, — представник сільсько - господарського відділу повіту Монмут. На пресовій конференції і в окремій летючці вияснювали українські селяни, як їм жилося під совєтським режимом. Вони твердили, що візита совєтських сільсько-господарських експертів до ЗДА робиться виключно з метою комуністичної пропаґанди, і що так довго, поки українські селяни — сьогоднішні колгоспники, — не матимуть вільної ініціятиви і свободи господарювання на своїй землі, доти пануватиме в Україні і в усьому СРСР криза сільського господарства, а народ житиме в злиднях. З окремими свідченнями виступали А. Дем'янчук, М. Удол, М. Кононенко, П. Федорака, С. Рябченюк, Ф. Поменко, Д. Мельник і В. Гриценко. Інтерву переводив Гарлен Л. Гернер, а перекладав В. Дубняк. Численні дооколишні американські часописи присвятили цій зустрічі статті разом із фотознімками.

Микола Понеділок

ГОВОРИТЬ КИЇВ...

Диктор вигідно вмостився перед мікрофоном і востаннє відкашлявся: „Говорить Київ. Передаємо спеціяльну програму для українців закордоном"... Поплила чарівна мелодія „Реве та стогне Дніпр широкий"...

Людина з портфелем скористалася платівкою, щоб перевірити чіткість дальшої програми.

— Після пісні йде колгоспник Степан Галушка.

З крісла зірвався чоловік з аркушами паперу:

— Галушка, так би мовити, готовий.

— Далі йдуть соловейки, — людина з портфелем зиркнула в сторону двох дядьків-бородачів, що водили язиком по устах, приготовляючись співати.

— Солов'ї напоготові, — відрубав один бородач, — тьохкатимемо скільки положено.

— То то ж, щебечіть голосно, щоб там у Канаді чи Америці від зворушення просльозилися. Ясно? За соловейками закує зозуля, аж так до мікрофону підійдуть кури та гуси. Тихо і абсолютний порядок...

Сказавши це, людина з портфелем помітила, що абсолютного порядку таки нема. З залі велетіла, чи пак вийшла зозуля. Актора, що по-зозулячому кував, покликали до іншої студії, де він під час передачі про колгоспну стайню іржатиме за племінного жеребця.

— Дядьку, — звертається той, що з портфелем, до бородача, ради партії зобразіть зозулю перед мікрофоном.

— Не можу, товаришу, я спеціяліст по соловейках та жайворонках. Сюрчати і тьохкати буду скільки сили, але кувати — ні.

Платівка кінчалася... Той, що з портфелем, вирішив сьогодні обійтися без зозулі.

— Дорогі українці закордоном, — ми влаштували рухливий мікрофон в подвір'ї колгоспника Степана Галушки з села Бровари, Київської области...

І диктор зник. Його місце зайняла людина з аркушами паперу.

— Любі земляки, я, Степан Галушка, маю щастя говорити до вас з власного подвір'я. Ви мабуть чуєте, як принадно, заманливо шумить мій вишневий сад...

Той, що з портфелем, підніс палець — і спритний юнак двома щітками заводив по блясі. Пронісся вишневий шум...

— Чуєте, як шумить. Тепер ми йдемо вглибину саду. — Читав Галушка перед мікрофоном. — Ох, як пахтять розквітлі черешні, як пахтять, до знемоги приємно...

І щоб за океаном відчули пахощі, Галушка потягнув носом. Той, що з портфелем, мабуть для підсилення запашної ілюзії, і собі втягнув повітря крізь ніздрі.

— Ох, такі пахощі можуть нестися лише з рідного саду, дорогі земляки з-за кордону. В моєму саду сила-силенна різного птаства. Ось тільки вслухайтеся, як тьохкають соловейки. Чуєте їхні небесні мелодії. Кожний по-своєму, один сумовито, інший весело, жартівливо...

Два дядьки-бородачі, почервонівши від натуги, тьохкали — один на мотив „Ой не ходи, Грицю", а інший в ритм пісні „Дам лиха закаблукам, закаблукам лиха дам".

— Чи не пригадує вам цей спів, земляки з-за кордону, рідну країну. Напевно так. О, соловейку, пташе український, яку принадну силу ти маєш. Ось він, дорогі слухачі, знявся і підлетів до вікна крізь рожеві тюлеві занавіски бачу, як в моїй кухні стоїть газова плита, кукурудзосіялка, рояль і патефон з алюмінієвою ручкою. Біля роялю в кухні моя донька; їсть катлетку і грає „Гопака" лівою рукою... Слухайте...

Той, що з портфелем, дав знак — і закрутилася платівка...

І знов Галушка. Оповідає про стодолу зі збіжжям, про комору з родиною і садовиною — і врешті доходить до курника.

— Я розвів сотку курей і качок. Ви може чуєте, який в моєму курнику гамір? Чи не приємно?

Той, що з портфелем, не встиг підвести руки, як збоку три артисти наввипередки закудкудакали і заґельґотали. До них підійшов ще четвертий, що за індика мусів голос подавати... Законцертували... Стали то приближатися то віддалятися від мікрофону... І ось хтось незграбний зачіпає стілець і той серед кудкудакання гримає на землю...

Галушка застиг... Диктор теж не знає, що казати. І враз підскакує до мікрофону той, що з портфелем:

— Дорогі слухачі, — схвильовано заговорив він, — ви чули напевно гуркіт в курнику товариша Галушки. На наших очах курка знесла яйце приблизно грамів сто п'ятдесят і воно ото так гримнуло на підлогу...

І відійшов, глянувши на всіх, мовби говорячи: „Так треба виходити з положення, коли йдеться про наш престиж за океаном".

Знов диктор... „Товариш Галушка через хвилю далі оповідатиме про своє господарство. Перш прослухайте білоруський танець у виконанні азербайджанського театру російської драми імені Тараса Шевченка".

Платівка дає змогу тому, що з портфелем, знов перевірити кінцеву програму:

— Після білоруського танцю Галушка оповідатиме про свою худобу. Коні напоготові?

— Так точно!

— Корови?

— Ми тут.

— Свині?

— Свині в повній боєвій підготовці.

— Добре, товариші. Хрюкати, ревіти та іржати нормально, не кольоратурити. Ясно?

— Понятно, — прогуділа „худоба".

— Уважно, товариші! Передача для закордону. Максимум дисципліни. Коли ваш товариш іржить чи хрюкає, ви сидите тихо, не кашляючи, не соваючи стільцями, бо цим ви зриваєте ілюзію. Готуйся. Галушка до мікрофону...

Після передачі з вузьких дверей студії вилітали соловейки, кури, гуси, коні і інше пташино-тваринячe царство Степана Галушки. Дядько соловейко звертається до свого партнера по праці:

— Дивись, он в кінці коридору стоїть селянин. Це і є той Степан Галушка, про статки якого сьогодні закордон передавали. Йдемо поговоримо, розкажемо йому, як гарно замість нього говорив артист і як то ми всі співали - кукурікали. Ходімо!

— Не варто, — нишком кидає партнер, — він не розмовляє.

— Як? Чому?

—Хіба ти не знаєш? Після того, як у нього забрали до колгоспу садибу, худобу і все майно, він нервово захворів. За місяць оглух і онімів. І так до сьогодні. З ним можна порозумітися лише писемно. Та чого ти так на нього задивився, ходім швидше. Я мушу добре відпочити, бо завтра тяжкий день, адже ж знаєш, завтра Київ говорить закордон про свободу релігії на Україні і я виступаю в ролі архиєпископа...

Пішли, тьохкаючи на ходу знайомі мотиви з сьогоднішньої закордонної передачі.

ЗУСТРІЧ ТРЬОХ „ВЕЛИКИХ ПАНЬ"

Під час офіційних прийнять зприводу Зустрічі Чотирьох у Женеві відбулася теж зустріч трьох „Великих пань" — дружин голів трьох західніх великодержав. На фото: дружина Президента ЗДА пані Айзенгавер, дружина британського прем'єра пані Іден і дружина французького прем'єра пані Фор. Совєтські представники своїх жінок не привезли

Совєтські „хлібороби" не хочуть порівнювати капіталістичної господарки з соціялістичною

Ди Мойн, Айова. — Дванадцять совєтських „хліборобів", які вивчають сільську господарку ЗДА, відмовилися відповідати на запити журналістів, які хотіли б порівнювати американську капіталістичну господарку з совєтською, „соціялістичною". Провідник цих совєтських „фармерів", виконний міністер сільського господарства Владімір В. Мацкевіч, сказав, що він цікавиться не тільки тим, як сіється в ЗДА кукурудзу та як плекається свиней, але в першу чергу він хотів би знати, які прибутки дають ці сільсько-господарські ділянки. Совєтські висланці цікавляться в першу чергу годівлею свиней в тих стейтах, де є багато кукурудзи. Вони оглянули все влаштування на свинячій фармі, і при кожній нагоді ставили запити: „А що це коштує?" Представник американських фармерів заявив, що ЗДА радо продавали б харчі СССР, та представник совєтських „фармерів" відповів, що його країна радніше купувала б всякого роду машинерію. — Один із совєтських „рільників" хотів позбутися журналістів, і сказав: — Я тут коло себе бачу більше фотографічних апаратів, як свиней!

● **В Америці** в останню неділю у тисячах храмів відправлено молебні за успіх Женевської конференції. В одному лише Шикаґо 1,000 церков заповіли молитву за президента Айзенгавера і його успіх у Женеві.

● **Конґрес баптистів** у Лондоні прийняв резолюцію з закликом до комуністичних урядів відновити свободу віри в опанованих ними країнах. З жадної сателітської країни баптистів на конґресі не було, зате була присутня 9-тичленна делеґація з СССР. Совєтська делеґація запросила 4-х американських баптистів відвідати СССР, і вони прийняли це запрошення з тим, що поїдуть туди 4 серпня на два тижні.

ТАРЗАН, ч. 3504. Стероризовані.

Тарзан глибоко відітхнув. Тоді з його могутніх грудей пронісся дикий крик, який нагадував горилю Болгані!

Він пронизав тишу села і дійшов до тендітних халуп, сколихнувши стероризовані серця окупантів!

Напасники збожеволіли зі страху; вибігаючи з халуп, вони стріляли з своїх рушниць до кожного подуву вітру і тремтіння листків!